

Tegen eenzaamheid

Door [Arne De Winde](#) op 1 June 2019

Afzondering als artistieke strategie? Allemaal goed en wel, maar er is ook ook een vorm van ongewilde isolatie: eenzaamheid. De virulentste epidemie van onze tijd blijkt bovendien nefast voor ons mentale en fysieke welbevinden. Geraardsbergs schepen van eenzaamheid Kristin Vangeyte pleit voor een grondige aanpak. ‘Een minister van eenzaamheid zou een grote meerwaarde zijn.’

Onlangs schreef Arthur C. Brooks in *The New York Times* dat Amerika verscheurd wordt door eenzaamheid. Hij beriep zich op een grootschalig onderzoek dat stelde dat ‘eenzaamheid dezelfde impact op iemands gezondheid heeft als het roken van vijftien sigaretten per dag, waardoor het nog gevaarlijker is dan obesitas.’ In Nederland ontwikkelde de Rijksoverheid het actieprogramma *Eén tegen Eenzaamheid*, maar in België blijft een overkoepelende aanpak uit. Toch hebben twee Vlaamse steden, Sint-Truiden en Geraardsbergen, een schepen van eenzaamheid in dienst.

In de stad van de Muur en de mattentaart bestrijdt Kristin Vangeyte de eenzaamheid. ‘Tijdens mijn campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen ontmoette ik vaak oudere mensen die blij waren me te zien’, vertelt de Open Vld-politica. ‘Ik hoorde schrijnende verhalen van personen die alleen in hun huis zitten en nauwelijks sociale contacten hebben. In het beste geval is er een thuiszorgverpleegster die langskomt. Eenzaamheid is niet enkel een uiterst complex probleem, er rust ook nog steeds een taboe op. Men zegt vrij gemakkelijk dat men wat moe is of niet echt goed in zijn vel zit, maar spontaan toegeven dat men zich eenzaam voelt? Nee, dat ligt veel moeilijker. Het veronderstelt een zekere broosheid en intimiteit.’

Is eenzaamheid een recente ‘epidemie’?

Rektoverso.be gebruikt cookies om de inhoud van de website af te stemmen op je behoeften en voorkeuren.

Ik aanvaard de installatie van cookies.

BIO

Arne De Winde is docent en onderzoeker aan PXL-MAD School of Arts, LUCA - School of Arts en UHasselt. Hij is redacteur van rekto:verso en hoofdredacteur van COLLATERAL. Online Journal for Cross-Cultural Close Reading.

INFO

portret © Lisa Bilterijst

SCHRIJF IN OP DE NIEUWSBRIEF

ondergaan die het probleem bewerkstelligd en bestendig hebben. Het is niet omdat we ontelbaar vele berichten versturen op Facebook en Whatsapp, dat we daadwerkelijk communiceren. Ik noem dat koude communicatie. Als je met iemand praat die je ook kan aankijken, heb je een heel andere intermenselijke dynamiek. In feite gaat het niet zozeer over de contacten die je hebt, maar wel over de kwaliteit van die contacten.

Daarnaast wordt onze samenleving ook steeds druk-druk-drukker: mensen moeten niet alleen steeds meer

presteren, maar ze boeken hun agenda's ook vol met allerlei activiteiten. De lat wordt zeer hoog gelegd. Dat maakt dat er ook weinig tijd is voor ouderen. Puur geografisch wonen mensen ook verder van hun ouders dan pakweg vijftig jaar terug.

Ook de buurten zijn onpersoonlijker geworden. Het is een cliché, maar het klopt: men kent zijn burenen niet meer. Dat mensen op straat zitten om er een praatje te slaan of gewoonweg de passanten gade te slaan, zien we steeds minder.'

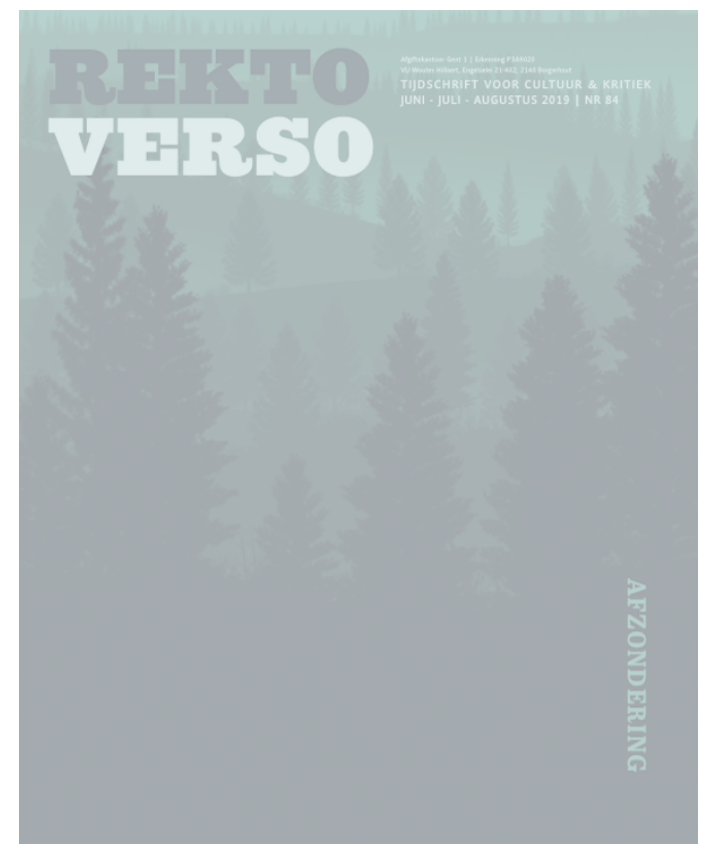
Hoe creëer je dan toch een warmere samenleving?

'Om buurten te dynamiseren en het samenhangsgevoel te versterken, moeten er in elk geval meer ontmoetingsplekken komen. De ontmoeting lijkt me de hoedpilaar van eenzaamheidsbestrijding. Daarvoor hebben we vrijwilligers nodig, die in de wijken en buurten op bezoek willen gaan. Alleen al zulke bezoeken hertekenen de mentale geografie van een buurt; men bemerkt plots welke plekken en mensen extra aandacht vereisen en verdienen. Het is dus zaak vrijwilligers te sensibiliseren en te motiveren om overall in de deelgemeenten, buurten en wijken mee op stap te gaan. Recentelijk werden er al "Kom maar binnen"-acties opgezet in verschillende deelgemeenten. Wie een affiche aan het raam hangt, geeft aan open te staan voor een persoonlijk contact met burenen en dorpsgenoten. Daarbij moeten we trouwens in het bijzonder oog hebben voor de ouderen.'

Is eenzaamheid geen breder maatschappelijk probleem?

'Natuurlijk zijn er verschillende risicogroepen, zoals langdurig zieken, mensen met een migratieachtergrond en armen. En vanzelfsprekend is er ook eenzaamheid onder tieners en twintigers. Maar wij volgen toch vooral het Nederlandse model, dat ervan uitgaat dat eenzaamheid zich

'Het is een cliché,
maar het klopt: men
kent zijn burenen niet
meer.'

[Lees ook alle andere artikels uit dossier Afzondering.](#)

[REAGEER](#)

Welke rol speelt cultuur in de strijd tegen eenzaamheid?

'Cultuur speelt een belangrijke gemeenschapsvormende rol. Daarom hebben we in Geraardsbergen de voorbije jaren ook resoluut ingezet op kunst in de publieke ruimte. Dat het museum een unieke ontmoetingsplaats kan zijn en dat het bekijken en ervaren van kunst therapeutisch kan werken, staat buiten kijf. Zo is er sinds 2018 in Montreal een unieke samenwerking tussen het Montreal Museum of Fine Arts en Médecins Francophones du Canada (MdFC): ter bestrijding van de eenzaamheid kunnen dokters er een gratis museumbezoek voorschrijven. Gelijkaardige initiatieven met leesgroepen, bibliotheekbezoeken en "Books on Prescription" bestaan ook in het Verenigd Koninkrijk. Dergelijke creatieve programma's, die eenzaamheid op een positieve manier tackelen, moeten wij ook uitdenken.

Nu, de realiteit is wel dat ik de voorbije 6 jaar, toen ik schepen van cultuur was, toch moest vaststellen dat relatief weinig ouderen naar culturele manifestaties komen. We moeten dus echt betere strategieën bedenken om culturele evenementen ook voor hen toegankelijk te maken. Dat die vaak 's avonds plaatsvinden, vormt bijvoorbeeld een banaal, maar belangrijk obstakel. In het donker gaat men nu eenmaal liever niet meer het huis uit.

Tegelijk blijft het doorsnee seniorenbeleid al te vaak beperkt tot dansnamiddagen en koffiekranjsjes. We moeten dus absoluut onze horizon verruimen en het culturaanbod voor ouderen uitbreiden. Verkleutering is daarbij uit den boze. Zoals ik onlangs in een krantenartikel las, "Het is Liliane, niet Lilianeke".'

'Het doorsnee seniorenbeleid blijft al te vaak beperkt tot dansnamiddagen en koffiekranjsjes.'

Wat vindt u van de plannen om in de volgende legislatuur een minister voor eenzaamheid aan te stellen?

'Dat zou absoluut een grote meerwaarde betekenen. Ten eerste kan er dan een overkoepelend beleid uitgewerkt worden, dat richtinggevend is voor alle steden en gemeenten. Ten tweede komen er dan hopelijk ook extra budgetten vrij, in het bijzonder voor gemeenten die in hogere mate kampen met de eenzaamheids- en armoedeproblematiek. Want, hoe je het ook draait of keert, zonder budgetten kan je geen beleid voeren.'

Stoten we hier niet op een paradox? Enerzijds wil men een ministeriële bevoegdheid voor eenzaamheidsbestrijding,

net mogelijk maken.

'Als er een minister van eenzaamheid komt, ben ik heel benieuwd naar de concrete maatregelen die hij of zij zal treffen, en naar de financiële tegemoetkomingen die men zal voorzien voor steden en gemeenten.

Daarnaast lijkt ook samenwerking met de private sector me essentieel. In Nederland schakelt winkelketen Albert Heijn werknemers in die in het bijzonder oog hebben voor ouderen en eenzamen. Ook ik overleg momenteel met de zaakvoerder van een supermarkt over het invoeren van een “rustige kassa”, waar het wat trager mag gaan.

Tegelijk denk ik oprecht dat niet alles zoveel geld hoeft te kosten. Denk bijvoorbeeld aan het installeren van banken, het inleggen van EHBO- en ICT-cursussen, het samenbrengen van scholen en woonzorgcentra, het organiseren van ontbijten in de publieke ruimte, etc.

Zulke maatregelen kosten helemaal niet zo veel geld, maar kunnen wel een wereld van verschil maken. Niet alleen voor ouderen, maar voor iedereen.'

Genoten van dit artikel? Help ons open online publiceren. Je vindt geen betaalmuur op onze website. Wij geloven in vrije en open journalistiek, beschikbaar voor iedereen.

[STEUN ONS](#)

[REAGEER](#)

Rekto:Verso

© 2022